

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU ĐÔNG BẮC Á

GS.TS. NGUYỄN XUÂN THẮNG - TS. ĐẶNG XUÂN THANH

KINH TẾ, CHÍNH TRỊ ĐÔNG BẮC Á GIAI ĐOẠN 2001-2020

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Kinh tế, chính trị Đông Bắc Á giai đoạn 2001-2020 /
Nguyễn Xuân Thắng, Đặng Xuân Thanh. - H. : Khoa học xã hội,
2013. - 352tr. ; 21cm

ĐTTS ghi: Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam. Viện
Nghiên cứu Đông Bắc Á. - Thư mục: tr. 326-350

1. Kinh tế 2. Chính trị 3. Đông Bắc Á

320.95 - dc14

KXB0127p-CIP

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU ĐÔNG BẮC Á**

GS.TS. NGUYỄN XUÂN THẮNG - TS. ĐẶNG XUÂN THANH

**KINH TẾ, CHÍNH TRỊ ĐÔNG BẮC Á
GIAI ĐOẠN 2001 - 2020**

**NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI
HÀ NỘI - 2013**

MỤC LỤC

	Trang
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	7
MỞ ĐẦU	9
CHƯƠNG I. KINH TẾ, CHÍNH TRỊ CỦA KHU VỰC ĐÔNG BẮC Á THẬP NIÊN 2001-2010	15
I.1. Cục diện Đông Bắc Á trong trật tự thế giới	16
I.2. Những vấn đề kinh tế, chính trị nổi bật của Nhật Bản	55
I.3. Những vấn đề kinh tế, chính trị nổi bật của Hàn Quốc	75
I.4. Những vấn đề kinh tế, chính trị nổi bật của Triều Tiên	95
I.5. Những vấn đề kinh tế, chính trị nổi bật của Đài Loan	110
I.6. Những vấn đề kinh tế, chính trị nổi bật của Mông Cổ	130

KINH TẾ, CHÍNH TRỊ ĐÔNG BẮC Á...

CHƯƠNG II. DỰ BÁO NHỮNG CHUYỂN DỊCH KINH TẾ VÀ CHÍNH TRỊ CỦA KHU VỰC ĐÔNG BẮC Á THẬP NIÊN 2011-2020	135
II.1. Trật tự kinh tế, chính trị thế giới và cục diện Đông Bắc Á	137
II.2. Các điểm nóng tiềm tàng	189
II.3. Chủ nghĩa khu vực và tiến trình hội nhập kinh tế Đông Bắc Á	216
II.4. Tái cấu trúc các nền kinh tế	230
II.5. An ninh năng lượng	251
II.6. Vấn đề dân số	263
II.7. Chủ nghĩa dân tộc	272
CHƯƠNG III. TÁC ĐỘNG ĐỐI VỚI VIỆT NAM VÀ MỘT SỐ GỢI Ý CHÍNH SÁCH	288
III.1. Nhận định và đánh giá	289
III.2. Dự báo tác động đối với Việt Nam	300
III.3. Một số gợi ý chính sách	309
KẾT LUẬN	323
TÀI LIỆU THAM KHẢO	326

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

ACFTA	Hiệp định Mậu dịch tự do Trung Quốc - ASEAN
ADB	Ngân hàng Phát triển Châu Á
APEC	Diễn đàn hợp tác kinh tế Châu Á - Thái Bình Dương
ARF	Diễn đàn khu vực ASEAN
ASEAN	Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á
BOJ	Ngân hàng Trung ương Nhật Bản
BOK	Ngân hàng Trung ương Hàn Quốc
BRICS	Nhóm các nền kinh tế mới nổi gồm Brazil, Nga, Ấn Độ, Trung Quốc, Nam Phi
CJK FTA	Hiệp định Mậu dịch tự do Trung - Nhật - Hàn
DPJ	Đảng Dân chủ Nhật Bản
EAC	Cộng đồng Đông Á
EAS	Hội nghị thượng đỉnh Đông Á
ECFA	Hiệp định khung về Hợp tác kinh tế Đài Loan - Trung Quốc
EPA	Hiệp định Đối tác kinh tế
FDI	Đầu tư trực tiếp nước ngoài
FTA	Hiệp định mậu dịch tự do
EU	Liên minh Châu Âu
GDP	Tổng sản phẩm quốc nội
GINI	Chỉ số bất bình đẳng thu nhập
GMS	Hợp tác Tiểu vùng sông Mê Công mở rộng

KINH TẾ, CHÍNH TRỊ ĐÔNG BẮC Á...

GNP	Tổng sản phẩm trong nước
HĐBA	Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc
IMF	Quỹ Tiền tệ quốc tế
LDP	Đảng Dân chủ tự do Nhật Bản
LHQ	Liên hợp quốc
METI	Bộ Kinh tế, Thương mại và Công nghiệp Nhật Bản
M&A	Hoạt động mua lại và sáp nhập công ty
NAFTA	Khu vực Mậu dịch tự do Bắc Mỹ
NATO	Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương
NDT	Đồng Nhân dân tệ của Trung Quốc
NPT	Hiệp ước Không phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt
ODA	Viện trợ phát triển chính thức
ODM	Nhà thiết kế và sản xuất mẫu mã nguyên bản
OECD	Tổ chức Hợp tác và Phát triển kinh tế
OEM	Nhà sản xuất linh kiện nguyên bản
R&D	Hoạt động nghiên cứu và triển khai
SCO	Tổ chức Hợp tác Thượng Hải
TAC	Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác khu vực Đông Nam Á
TIFA	Hiệp định khung về thương mại và đầu tư
TPP	Hiệp định đối tác xuyên Thái Bình Dương
UNCLOS	Công ước Liên hợp quốc về Luật Biển
UNDP	Chương trình Phát triển của Liên hợp quốc
USD	Đồng đôla Mỹ
WB	Ngân hàng Thế giới
WHA	Hội đồng Y tế thế giới
WTO	Tổ chức Thương mại thế giới

MỞ ĐẦU

Thập niên 2001-2010 đánh dấu sự nổi lên của khu vực Đông Bắc Á¹ như một trong những tâm điểm quan trọng nhất của thế giới, cả về kinh tế và chính trị. Với sự trỗi dậy nhanh chóng của Trung Quốc, sự phục hồi sức mạnh của nước Nga, quá trình "bình thường hóa" của Nhật Bản, việc Hàn Quốc trở thành một cường quốc hạng trung, Triều Tiên sở hữu vũ khí hạt nhân, v.v, từ vị trí ngoại vi của trật tự thế giới trong thời kỳ Chiến tranh Lạnh, khu vực địa lý này đã trở thành đầu tàu tăng trưởng kinh tế toàn cầu, nơi tập trung cao độ các lợi ích kinh tế, chính trị và an ninh của thế giới, vũ đài trọng yếu của cạnh tranh chiến lược toàn cầu. Chủ nghĩa khu vực và chủ nghĩa dân tộc song hành cùng nổi lên, kết cấu kinh tế và chính trị khu vực có sự chuyển dịch mạnh mẽ. Sự "xoay trục chiến lược" trở lại Châu Á của Mỹ càng biến khu vực này thành địa bàn cạnh tranh chiến lược trọng yếu giữa siêu cường quốc số 1 thế giới là Mỹ và cường quốc đang trỗi dậy hướng tới vị trí số 1 là Trung Quốc.

-
1. Trong khuôn khổ công trình này, Đông Bắc Á được hiểu là khu vực địa lý bao gồm: Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc, Triều Tiên, Mông Cổ, vùng lãnh thổ Đài Loan (Trung Quốc) và vùng Viễn Đông của Liên bang Nga.

KINH TẾ, CHÍNH TRỊ ĐÔNG BẮC Á...

Đông Bắc Á nói chung, các quốc gia và vùng lãnh thổ trong khu vực này nói riêng, có vai trò và vị trí chiến lược đặc biệt quan trọng đối với an ninh và phát triển của Việt Nam. *Thứ nhất*, an ninh Đông Bắc Á và Đông Nam Á không tách rời, mà gắn kết, tương quan chặt chẽ với nhau. Đặc biệt là các tuyến đường biển Tây Thái Bình Dương nối liền hai khu vực này trong một không gian địa chiến lược thống nhất. *Thứ hai*, các nền kinh tế thuộc hai khu vực này trong đó có Việt Nam nằm trong một mạng lưới sản xuất kết nối chằng chịt, có mức độ tùy thuộc lẫn nhau ngày càng cao. *Thứ ba*, đây là địa bàn cạnh tranh và hợp tác chiến lược then chốt bậc nhất của hầu hết các đối tác chiến lược lớn nhất của Việt Nam như Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc và Nga, cũng như các đối tác thương mại và đầu tư hàng đầu của nước ta bao gồm cả vùng lãnh thổ Đài Loan (Trung Quốc) và các nước bạn truyền thống như Mông Cổ, Triều Tiên, do đó có ảnh hưởng quan trọng đến chính sách đối nội và đối ngoại của Việt Nam.

Do tầm quan trọng ngày càng tăng của Đông Bắc Á, trong những năm gần đây những vấn đề kinh tế và chính trị nổi bật của khu vực này đã thu hút sự quan tâm đặc biệt của nhiều trung tâm nghiên cứu quốc tế, các trường đại học và các học giả trên thế giới, cũng như của khu vực và Việt Nam. Mỗi quan tâm chính tập trung vào việc phân tích, đánh giá cục diện khu vực, kiến trúc an ninh, tiến trình hội nhập kinh tế. Các điểm nóng, các vấn đề nổi bật, các xu hướng biến chuyển của khu vực là những chủ đề thường xuyên được đề cập, phân tích, mổ xẻ. Chính sách đối nội và đối ngoại, các mối quan hệ song phương và đa phương của các quốc gia và vùng lãnh thổ trong